

**החוג המשולב של מדעי-החברה
אוניברסיטת בר-אילן**

**חוק, משפט וסדר חברתי
קורס מס' 74-505-01
ד"ר רינה בוגוש**

טל. 03-5318145 (באוניברסיטה); 02-5811125 (בבית)
email-bogocb@mail.biu.ac.il

שעות קבלה: יום ד', 5-6, אסבסטון החוג המשולב 11-502 חדר 8

עוזרת הוראה: ליאורה רופמן
טל. 051-710886 שעות קבלה טלפונית: ג, ד, מ- 19:00
שעות קבלה: לפי תיאום מראש
liorarof@hotmail.com (בנושא המייל נא לציין שאתום מהקורס)

מטרת הקורס: לפתוח צוהר אל תחום הסוציולוגיה של המשפט. להציג גישות שונות במדעי-החברה לנושאים הקשורים לחוק וסדר חברתי. לעסוק בשאלות תיאורטיות ואמפיריות בתפקידה ותפקודה של המערכת המשפטית בחברה וביחסים בין המשפט, השלטון והפרט, בישראל ובעולם כולו.

דרישות ומטלות הקורס: 1. נוכחות והשתתפות בשיעורים; 2. קריאה שוטפת של המאמרים; 3. הגשת 2 תרגילים (1 בכל סמסטר); 4. בחינה בסוף כל סמסטר.

שקלול הציון הסופי: בחינות - 70%; תרגילים 30%. בנוסע עד 10 נקודות שנתיות להשתתפות פעילה במיוחד בשיעורים ולביצוע משימות מיוחדות

ביבליוגרפיה - סמסטר א'

מועד הגשת תרגיל: 28-12-04

נושא I: ההקשר החברתי של המשפט
שאלות שנדון בהם: מה הקשר בין משפט וחברה? מעין בא המשפט? באיזו מידה המשפט משקף נורמות חברתיות? באיזו מידה משקף המשפט הסכמה כללית לגבי ההסדר החברתי? באיזו מידה קבוצות בעלות כוח עושות שימוש במשפט על מנת לדכא קבוצות אחרות? מה מביא לשינויים במשפט?

19/10/04 - מבוא: מה זה משפט ואיפה אפשר למצוא אותו

מאוטנר מנחם, "המשפט הסמוי מן העין". אלפיים, מס' 16, ע"מ 45-61. (תדפיס מס' 7140 בספריית שמורים).
כתב עת באולם 4 וגם תדפיס 7140 (430113)

26/10/04 ב. תפקיד המשפט בחברה

Hoebel, E. A., "*The function of law in the Law of Primitive Man: A Study in Comparative Legal Dynamics*". Cambridge: Harvard University Press, 1961. Chapter 11, pp. 18-28.
תדפיס מס' 164 (166443)

2/11/04 ג. קונצנזוס וקונפליקט בתיאוריות חברתיות של המשפט- דורקהיים ומרקס

Sutton, J.R. (2001) *Law/Society: Origins, Interactions and Change*. Thousand Oaks, Ca: Pine Forge Press. 46-59. (ביקורת על התאוריה של דורקהיים).
שמו סוציולוגיה לפי SUT (571658)

(יש גם תיאור טוב של התאוריה של דירקהיים בעמ' 35-46 לא חובה)

Sutton, J.R. (2001) Law/Society: Origins, Interactions and Change. Thousand Oaks

עמ 93- סיכום של תיאוריה של מרקס וביקורת
(תיאור מפורט של התיאוריה של מרקס (61-98 לא חובה)
שמו סוציולוגיה לפי SUT (571658) וגם תדפיס 9889 (595172)

9/11/04 ד. המשך מרקס, ודיון ברציונליות במשפט-התיאוריה של ובר

חריס רון, "נפילתו ועלייתו של מאסר החייבים". עינוי משפט. גיליון כ', ע"מ 439-443 ; 449-457 ; 471-484 ; 500-509.
תדפיס 7099 (463225)

Sutton, J.R. (2001) Law/Society: Origins, Interactions and Change. Thousand Oaks, Ca: Pine Forge Press pg.

שמו סוציולוגיה לפי SUT (571658)

סיכום של וובר עמ' 128-131
תדפיס 9625 (578732)

(תיאור מפורט של תיאורית המשפט של וובר- עמ', 99-132 לא חובה)
תדפיס 9625 (578732)

16-11-04 ה. ריאליזם במשפט וסיכום נושא I.

Frank Jerome. "The Judging Process and the Judges Personality". Bonsignore et. al. Boston:

Before the Law, pg 21-27., Houghton Mifflin,
תדפיס 7503 (463225) וגם 347.73 BEF (580815)

נושא II. המשפט והיחיד- ציות למשפט והשימוש במשפט

שאלות לנושא II- כיצד משפיע המשפט על התנהגות חברתית? מה חשוב יותר- המשפט או נורמות חברתיות?
מדוע אנחנו מציינים או לא מציינים לחוק. ? מה זה מודעות משפטית? איך אנשים לומדים על הזכויות שלהם?
- האם קיימים הבדלים במידה שבה אנשים שונים עושים שימוש במשפט, ומה מקור הבדלים אלו?

23-11-04 ו. ציות, ואי ציות

Tyler, Tom (1990) Why People Obey the Law (excerpts) in Macaulay, Stewart, Friedman, Lawrence M., Stookey, John, eds.(1995) Law and Society: Readings on the Social Study of Law New York:

W.W.Norton & Co. , pg. 474-495
תדפיס 9281 (569743)

שפרינצק אהוד, איש הישר בעיניו : אי-לגליזם בחברה הישראלית. תל-אביב : ספריית פועלים, 1986. פרקים א', ב', ט'. (הספר בספריית שמורים, מדעי-המדינה).
שמו מדעי המדינה לפי שפר. אי (52332)

שלף ליאון, קול הכבוד : סרבנות מצפונית מתוך נאמנות אזרחית. תל-אביב : רמות, 1989. פרקים א, ג, ה.
שמו מדעי המדינה לפי שלף. קו (111718) וגם תדפיס 7213 (0433967)

ז. 30-11-04 : מודעות משפטית : כיצד אנו לומדים על זכויותינו

*Ewick, P., Silbey, S (1998) The Common Place of Law: Stories From Everyday life. Chicago:

University of Chicago Press. Chapter 3, 7 (מומלץ), (מאמר רשות, מומלץ)
340.115 COM 1998 (580877)

Aviram, Hadar (2003) When the Saints Go Marching In: Legal Consciousness and Prison Experiences of Conscientious Objectors to Military Service in Israel. Berkeley, California (unpublished paper).

תדפיס 9711 (594079)

04-12-7- תרגיל

ח. 04-12-14 שימוש במשפט: זיהוי, האשמה, תביעה

שמיר רונין ושטרסאי מיכל, "שוויון הזדמנויות בבית- הדין לעבודה: לקראת סוציולוגיה של ההליך השיפוטי".
שנתון משפט העבודה, מס' 1, 1996, ע"מ 289-297
תדפיס 7502 (463209)

נושא III: ישוב סכסוכים: עימותים משפטיים ודרכים אלטרנטיביות ובדרך

שאלות: מהם האיפיונים של השיטות הפורמליות המקובלות בעולם המערבי, וכיצד ניתן להעריך איזה שיטה טובה יותר? מה הקשר בין המשפט בפועל ואידיאל המשפט. מהם היתרונות והחסרונות של ישוב סכסוכים דרכים שונות? מה הקשר בין המשפט הפורמלי וישוב סכסוכים בצורה הבלתי פורמלית?

ט. 04-12-21. השיטה האדוורסית והשיטה האיננוויזיטורי יתרונות וחסרונות

*ברק אהרון, "שיטת המשפט בישראל: מסורתה ותרבותה", *הפרקליט* כרך מ"ב, 1992, ע"מ 197-217 (מאמר רשות-נלמד את החומר בכיתה)
תדפיס 7098 (429147)

פלדמן, אביגדור. "שירת הסירנות". *תיאוריה וביקורת*. 1: 165-143.
כתב עת באולם 4 (בדלפק) וגם תדפיס 9713 (594077)

Shamir Ronen, "Litigation as consummatory action: The instrumental paradigm reconsidered",
Studies in Law, Politics and Society. Vol. 11, pp. 41-68.
תדפיס מס' 5165 (451962)

י. 04-12-28 – השיטה האוורסרית בפועל

Blumberg Abraham, "The practice of Law as a confidence game", in Aubert V. *Sociology of Law*,
1973, pp. 321-331.
תדפיס 67 (187736) וגם תדפיס 4632 (265456) וגם מהדורה 1969 (451962) 340 SOC

יא. 04-01-05 יישוב סכסוכים: אפשר גם אחרת

דויטש אורנה, *פישור – הענק המתעורר*. תל-אביב: לשכת עורכי הדין, 1998.
שמור מדעי המדינה לפי דוי. פש (585222) וגם תדפיס מס' 7210 (433349)

בוגוש, רינה, הלפרין- קדרי, רות ורונין, יעל, מגדר גישור והליכי גירושין, *המשפט* 201-226
תדפיס 8346 (510603)

יב. סיכום נושא ישוב סכסוכים, הכנה למבחן

Conley J. and O'Barr William O., "The Courts of First Resort: In Search of Informal Justice". In:
Bonsignore et. al. *Before the Law*. Boston: Houghton Mifflin. Pp. 489-491.
תדפיס מס' 7502 (463209)